

Çeşitli Değişkenler Açısından İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Durumları

Yrd. Doç. Dr. Akif ARSLAN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

akifarlan78@mynet.com

Özet

Bu araştırmanın amacı yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlamadaki durumlarını ve çeşitli değişkenlerin dinlediğini anlamadaki etkisini belirlemektir. Bu amaçla Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesindeki yedi il merkezinin sosyo ekonomik açıdan birbirinden farklı yirmi bir ilköğretim okulunda yedinci sınıfta öğrenimlerine devam eden 2001 öğrenciye, stüdyo ortamında seslendirilmiş olan iki ayrı metin dinlettirildikten sonra, iki farklı başarı testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama durumlarının düşük düzeyde olduğu veya istenen seviyede olmadığı, öğrencilerin hikâye türünde yazılmış metni biyografi türündeki metinden dinleyerek daha iyi anladıkları, dinlediğini anlamada iller arasında farklılıklar bulunduğu, Türkçe dersini sevmenin, okunan kitap sayısının, ailenin gelir düzeyinin, okul öncesi eğitimin ve evde demokratik bir ortam olmasının dinlediğini anlamada etkili olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, ayrıca, dinlediğini anlamada cinsiyet değişkeni ile ilgili bir anlamlılığın olmadığı da tespit edilmiştir. Araştırmanın sonunda dinleme eğitiminde yanlış tür seçiminin, Türkçe dersini sevmemenin, kitap okumamanın, ebeveynin veya öğretmenin çocuğu yeterince dinlememesinin vb. bir dinleme engeli olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılarak çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe dersi, dinleme, dinleme eğitimi

Listening Comprehension Levels of Grade Seven Students in Terms of Various Variables

Abstract

The aim of this study is to determine listening comprehension level of grade seven students and the effects of various variables on listening comprehension . For this purpose, after 2001 students attending grade seven of twenty primary schools different from each other in terms of socio-economic aspects, located in province centers of seven provinces from seven

geographic regions of Turkey listened to two different texts recorded in studio environment, two different success tests were administered. At the end of the study it has been discovered that the listening comprehension level of students of grade seven is low or under the desired level, that they understood better the texts written in story-telling style than the texts written in biography style, that there are differences in listening comprehension on provinces basis, that liking Turkish course, number of books read, the income level of the family, pre-school education and democratic atmosphere at home all have effect on listening comprehension. In addition, it has also been determined that the gender is not significant in listening comprehension. At the end of the study, it has been concluded that selection of wrong texts for teaching listening skill can be considered as an obstacle for listening just like not liking Turkish course, not reading books, parents' or teacher's failure to listen the children as required etc., and therefore various recommendations have been given.

Key words: *Turkish course, listening, teaching listening skill*

Giriş

Sözlü iletişim, bir kişinin dönüşümlü olarak konuşmacı ve dinleyici rollerini aldığı hem sözel hem de sözel olmayan bileşenleri içeren interaktif bir süreçtir (Mead ve Rubin, 1985). İnsanlar arasında sağlıklı ilişkilerin kurulabilmesi için etkili bir iletişime ihtiyaç vardır. İnsanların her devirde en yaygın kullandıkları iletişim aracı ise dildir (Doğan, 2008). İletişimin en temel unsuru olan dil, duygu ve düşüncelerin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan topluma millet olma şuurunu kazandıran önemli bir araçtır. Dil düşüncelerin, duyguların, isteklerin bütün incelikleriyle açığa vurulmasına olanak sağlayan (Aksan, 2000) ve bir milleti bütünleştirerek millet yapan değerlerin başında gelir. Dil iletişimde çok önemli olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden oluşmaktadır (Brown vd, 1981). Bu dil becerileri içerisinde ilk kullanılmaya başlanılan, başlangıcından sonuna kadar hayatın her döneminde önemli bir öğrenme aracı olan ve en çok kullanılan ise dinlemedir (Doğan, 2008; Lundsteen, 1971; Karadüz, 2010) .

Konuşan kişinin vermek istediği mesajı pürüzsüz olarak anlayabilmeyi ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilmeyi (Demirel ve Şahinel, 2006: 72), sözlü iletişimde etkili anlama ve cevap verme yeteneğini (Johnson, 1951), birden fazla ses içerisinde istenilen sesin seçilip alınmasını (Doğan, 2011: 5), herhangi bir konuda konuşmacının seslerini duymayı, söylediklerini anlamayı ve sesler üzerinde dikkati yoğunlaştırmayı (Calp, 2005: 135), konuşmacıya kimi zaman sözsüz kimi zaman sözlü tepki vermeyi (Condrill, 2000) ihtiva eden 'dinleme' Türkiye'de ana dil derslerinde geliştirilmek istenen becerilerden biridir.

Dinleme tüm yönleriyle dil ve bilişsel gelişim için bir temel sağlar ve üretken yaşam katılımı için gerekli öğrenme ve iletişim süreçlerinde bir ömür boyu önemli bir rol oynar (Hyslop ve Tone, 1989). İnsanın iletişiminin yaklaşık yarısını oluşturan dinleme yoluyla

küçük yaşlardan itibaren anlama becerisi gelişmektedir (Arı, 2006: 179-180). Başarılı insanların iyi bir dinleyici oldukları, dinlemenin insanlar arasındaki anlaşmayı kolaylaştırdığı, dinlemenin insanların arasındaki sevgi ve saygıyı arttırdığı, şiddeti önlediği düşünülmektedir (Umagan, 2007: 151). Buna rağmen toplumda birbirini yeterince dinlememeden kaynaklanan birçok sorunun yaşandığı gözlenmektedir. Minnesota Üniversitesi'nin yayınladığı raporlara göre iş dünyasındaki yanlış anlamaların % 60'ı, zayıf dinlemeden kaynaklanmaktadır (Iwankovitsch, 2001). Dolayısıyla toplumda insanların birbirini yeterince dinlememesinden ve dinlediklerini anlamamasından kaynaklanan sorunların giderilmesinde dinleme eğitimi ihtiyaç duyulduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bu kapsamda dinlemeye hazırlanmak, dinlemek için zaman ayırmak, göz teması sağlamak, dinlemeye yoğunlaşmak, gerektiğinde konuşmacıya sorular sormak ve konuşmacının sorularına cevap vermek gibi hususlar (Condrill ve Bough, 2000: 27) dinleme eğitimi sürecinde dikkate alınması gereken bazı özelliklerdir.

Ana dili eğitimi, anlama becerileri (dinleme, okuma) ile anlatma becerilerini (konuşma, yazma) geliştirmeyi amaçladığı halde bu becerilerde gelişimin temelini dinleme becerisi oluşturmaktadır (Aydın ve Şahin, 2009). Örneğin konuşma becerisinin dinleme becerisine bağlı olmasının dramatik bir örneği konuşma özürülülerin duyamadıkları için konuşamamalarıdır (Lundsteen, 1971; Yalçın, 2006: 123). Ayrıca dinleme hayatımızda en çok kullanılan becerilerden biridir. Baeversen'a göre iyi bir dinleyici zamanının % 70'ini dinlemeye ayırırken, Hagevik'e göre dinlemeye ayrılan zaman % 40'tır (Baeversen, 1999; Hagevik, 1999; Cihangir, 2004). Norton'a göre ise çocuklar okul dışındaki zamanlarının % 45'ini dinleyerek geçirirler (Winn, 1988). Gün içerisinde iletişime ayrılan zamana ilişkin farklı araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilse de elde edilen sonuçlar incelendiğinde gün içerisinde dil becerilerine ayrılan yüzdelere göre dinleme, diğer dil becerilere nazaran oldukça fazla kullanılan bir beceridir (Temur, 2010). Diğer dil becerilerinin temelini oluşturmasına ve en çok kullanılan dil becerisi olmasına rağmen, gerek anadil derslerinde gerekse yabancı dil derslerinde dinleme becerisine yeterince önem verilmemektedir (Osada, 2004; Akyol, 2008: 1; Özbay, 2009: 71). Bunun sebebi birçok öğretmenin dinleme becerisinin doğal olarak geliştiğini düşünmesi ve bu beceriyi geliştirmeye ve ölçmeye ihtiyaç duymamasıdır (Funk ve Funk, 1989). Hâlbuki öğrencilerin ana dillerini doğru ve etkili bir iletişim aracı olarak kullanabilmeleri için dört temel dil becerisinin bütünsellik içinde geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir (Sever, Kaya ve Aslan, 2006: 17).

Araştırmanın amacı yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlamadaki durumlarını ve dinlediğini anlamamanın çeşitli değişkenlere (öğrenim hayatının sürdürüldüğü il, metin türü, cinsiyet, Türkçe dersini sevme durumu, okunan kitap sayısı, ailenin gelir durumu, okulöncesi eğitim alınıp alınmadığı ve evde demokratik ortam olup olmaması) göre değişip değişmediğini belirlemektir.

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve veri toplama yöntemi açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlamadaki durumlarını ve dinlediğini anlamamanın çeşitli değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemeye yönelik olan bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modeli geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır (Karasar, 1998).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni yedinci sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme ise İzmir, Kırşehir, Osmaniye, Ağrı, Gümüşhane, Şanlıurfa ve Kocaeli il merkezlerinde bulunan yirmi bir ilköğretim okulunun yedinci sınıfında öğrenim gören toplam 2001 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem oluşturulurken öncelikle evren yedi coğrafi bölgeye ayrılmış, daha sonra her coğrafi bölgeden araştırmanın yürütülebileceği bir il merkezi seçilmiştir. Seçilen illerde gerekli incelemeler yapılmış, öğretmenlerin ve idarecilerin görüşleri alınarak her il merkezinde sosyo-ekonomik açıdan farklı olduğu düşünülen (alt, orta ve üst sosyo-ekonomik yapıya sahip) 3 ilköğretim okulu belirlenmiştir.

Araştırmanın örnekleminde yer alan il merkezleri ile bu illerdeki okullar ve öğrenci sayıları Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1		
Araştırmanın Örnekleme		
İller	İlköğretim Okulları	Öğr. Sayısı
Ağrı	İbrahim Çeçen İ.O.	117
Ağrı	Fatih Sultan Mehmet İ. O.	121

Ağrı	Hürriyet İ.O.	44
Gümüşhane	Fevzi Paşa İ. O.	45
Gümüşhane	Gazi Paşa İ.O.	34
Gümüşhane	Yusuf Çiftçi İ. O.	41
İzmit	Derince Yenikent Mevlana İ.O.	78
İzmit	Yukarı Hereke İ. O.	70
İzmit	Köseköy İstasyon İ. O.	56
Osmaniye	Cebeli Bereket İ. O.	156
Osmaniye	Mithat Paşa İ. O.	167
Osmaniye	Ertuğrul Gazi İ. O.	74
İzmir	Mustafa Urcan İ. O.	139
İzmir	Halit Taş İ. O.	43
İzmir	L. Seniye Hasan Saray İ. O.	93
Ş.Urfa	Ahmet Erseven İ. O.	164
Ş.Urfa	Yenişehir İ. O.	173
Ş.Urfa	Fatih Sultan Mehmet İ. O.	150
Kırşehir	Cacabey İ. O.	150
Kırşehir	Yeşilyurt Mustafa Bozkurt İ. O.	23
Kırşehir	Sırrı Kardeş İ. O.	63
Toplam Öğrenci Sayısı		2001

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında yer alan iki akademik başarı testi, dinleme eğitimi ile ilgili diğer bir çalışmada (Doğan, 2007) da kullanılan İz Bırakanlar adlı biyografiden ve Sevginin Bedeli (Buğra, 1969) adlı hikâyeden hareketle araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu başarı testlerinden İz Bırakanlar Metni ile ilgili olan Akademik Başarı Testi 1, on üç ve Sevginin Bedeli metni ile ilgili olan Akademik Başarı Testi 2, dokuz açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Testin oluşturulma aşamasında iki Türkçe eğitimi ve bir eğitim bilimleri uzmanının fikri alınmıştır. Testler yüz altmış dört kişiye uygulandıktan sonra SPSS istatistik programı ile Korelasyon analizi, KR-20 katsayısı ve t testi değerlerine bakılarak geçerlilik-güvenirlilik açısından değerlendirilmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda Akademik Başarı Testi 1'in dördüncü sorusu dışındaki maddeleriyle Akademik Başarı Testi 2'nin tüm maddelerinin Madde-Toplam puan korelasyonlarının $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı bulunduğu tespit edilmiştir. Madde-Toplam puan korelasyonu bir maddenin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğinin bir göstergesidir. Aiken'e (1994) göre bir maddenin testin tümü ile tutarlılığının göstergesi olabilecek en düşük değer 0,20'dir (Ayvaşık, 2000). Buna göre İz Bırakanlar metni ile ilgili testin bir maddesi haricindeki tüm maddelerin korelasyon değerleri 0,32 ile 0,61 arasındayken, Sevginin Bedeli metni ile ilgili testin korelasyon değerleri 0,38 ile 0,58 arasında bulunmuştur. Dolayısıyla sorunlu olan madde çıkarıldıktan sonra testle ilgili diğer korelasyon değerlerinin madde analizi için kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sorunlu madde atıldıktan sonra İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli testlerinin KR-20 güvenilirliği de hesaplanmış ve İz Bırakanlar testinin KR-20 güvenilirlik katsayısının 0,80 ve Sevginin Bedeli testinin KR-20 güvenilirlik katsayısının 0,82 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinleri ile alakalı olan akademik başarı testlerinin güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Daha sonra İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerinden hareketle oluşturulan akademik başarı testlerinin ayırt edici geçerliğinin incelenmesinde her iki testten alınan toplam puanlar düşükten yükseğe doğru sıralanmıştır. Bu sıralama sonrası alt gruptan % 27 ve üst gruptan % 27'lik dilimler alınmıştır. Bunun sonucunda İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli testlerinin hem her bir maddesine hem de toplam puanına ilişkin t değerlerinin tümünün $p < 0,001$ önem düzeyinde anlamlı bulunduğu belirlenmiştir. Bu bulgular İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinleri ile ilgili olan akademik başarı testlerinin maddelerinin başarısı yüksek olanlar ile düşük olanları birbirinden ayırt ettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, sorunlu madde atıldıktan sonra, İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli testlerinin öğrencilerin başarılarının ölçülmesinde güvenilir ve geçerli olduğu sonucuna ulaşılarak uygulanmasına karar verilmiştir.

Akademik başarı testleri tüm illerde gerekli açıklamalar yazılı ve sözlü olarak yapıldıktan sonra yedinci sınıf Türkçe öğretmenleri tarafından uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce iki dinleme metni de Ağrı'da bir yerel radyo kanalında çalışan bir spiker tarafından stüdyo ortamında seslendirilmiş, ortaya çıkan ses kayıtlarının kalitesi iki Türkçe Eğitimi uzmanı tarafından değerlendirilerek ilgili CD'lerin çalışmada kullanılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla uygulamanın yapıldığı tüm okullarda önce CD ortamındaki iki metin iki ders saatinde sırayla bir defa dinletilmiş, ardından dinlenen metinle ilgili akademik başarı testi öğrencilere dağıtılmıştır. Metinlerin CD ortamında dinletilmesinden önce öğrencilerin Kişisel Bilgi Formu'nu doldurması sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin değerlendirilmesinde 5 farklı istatistiksel analiz (Aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde hesaplamaları, t testi, Tek Yönlü Varyans analizi ve Scheffe Post Hoc testi) kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin Dinlediklerini Anlama Durumları

İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerini dinleyerek anlama durumlarını belirlemek amacıyla uygulanan testlere verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve yüzde hesapları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli Testlerine Verilen Yanıtların Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Yüzde Değerleri				
Metnin Adı	Soru Sayısı	Doğru yanıtlara ilişkin		
		Art. Ort.	Std. Sapma	% Değerleri
İz Bırakanlar	12	5,12	2,07	43
S. Bedeli	9	5,26	1,94	58

Tablo incelendiğinde ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin İz Bırakanlar metnini dinleyerek anlama durumunu belirlemek amacıyla uygulanan teste verilen doğru yanıtlara ilişkin aritmetik ortalamanın 5.12 olduğu ve soruların % 43’üne cevap verildiği görülmektedir. Testin 12 sorudan oluştuğu dikkate alındığında bu bulgu, öğrencilerin İz Bırakanlar metnini dinleyerek anlama durumlarının düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir. Tablonun incelenmesine devam edildiğinde ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin Sevginin Bedeli metnini dinleyerek anlama durumunu belirlemek amacıyla uygulanan teste verilen doğru yanıtlara ilişkin aritmetik ortalamanın ise 5.26 olduğu ve soruların % 58’ine cevap verildiği görülmektedir. Testin 9 sorudan oluştuğu dikkate alındığında bu bulgu, öğrencilerin Sevginin Bedeli metnini anlama durumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Bütün bu verilere rağmen sorulan toplam 21 sorunun % 49.4’üne cevap verildiği anlaşılmaktadır. Bu veri ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama durumlarının düşük olduğu veya istenen seviyede olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Birçok öğretmenin dinleme becerisinin doğal olarak geliştiğini düşünmesi ve bu beceriyi geliştirmeye ve ölçmeye ihtiyaç duymamasının (Funk ve Funk, 1989) dinlenin anlaşılmasında düşük bir oranın ortaya çıkmasında bir etken olabileceği düşünülmektedir.

İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerini dinleyerek anlama durumlarında metin türleri değişkenine göre fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi uygulanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3 İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli Metinlerinin Dinlenerek Anlaşılmasına İlişkin Fark					
	N	Art. Ort.	Std.	T	P

		Sapma			
Sevginin Bedeli	2001	5,26	1,94	2,120	,034
İz Bırakanlar	2001	5,12	2,07		

Tablonun incelenmesi sonucunda öğrencilerin İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerini dinleyerek anlama başarısı arasındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t=2.120$, $p<0.05$). Tablodan Sevginin Bedeli isimli öykünün dinlenerek anlaşılmasına ilişkin aritmetik ortalamanın İz Bırakanlar adlı biyografinin dinlenerek anlaşılmasına ilişkin aritmetik ortalamadan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin öykü türündeki metne daha çok ilgi gösterdikleri, dolayısıyla bu metni daha iyi anladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin Eğitim Hayatını Devam Ettirdiği İllere Göre Dinlediğini Anlama Durumları

İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin eğitim hayatını devam ettirdiği illere göre dinlediğini anlama durumları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi uygulanmıştır (Tablo 4).

		N	Art. Ort.	Std. Sap.	F	P
İz Bırakanlar	Kırşehir	236	7,01	2,48	157,170	0,000
	Osmaniye	397	6,09	1,50		
	İzmir	275	5,89	1,65		
	Gümüşhane	120	5,07	1,55		
	İzmit	204	4,84	1,49		
	Şanlıurfa	487	4,17	1,61		
	Ağrı	282	3,32	1,61		
Sevginin Bedeli	Kırşehir	236	6,52	1,66	99,693	0,000
	Osmaniye	397	6,30	1,53		
	İzmir	275	5,51	1,57		
	Gümüşhane	120	5,43	1,63		
	İzmit	204	5,21	1,60		
	Şanlıurfa	487	4,51	1,91		
	Ağrı	282	3,75	1,84		

Tablonun incelenmesi sonucunda öğrencilerin yaşadığı illere göre İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerini dinleyerek anlama durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu

belirlenmiştir (F=157.170, p<0.05; F=99.693, p<0.05). Bu farkın hangi illerdeki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Scheffe Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 5 ve 6).

Tablo 5
İz Bırakanlar Metninin Eğitim Hayatının Devam Ettirildiği İllere Göre Dinlenerek Anlaşılma Durumuna İlişkin Scheffe Post Hoc Testi

(I) İl	(J) İl	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Kırşehir	Osmaniye	,92466 (*)	,000
	İzmir	1,12555 (*)	,000
	Gümüşhane	1,94502 (*)	,000
	İzmit	2,16968 (*)	,000
	Şanlıurfa	2,84444 (*)	,000
	Ağrı	3,69367 (*)	,000
Osmaniye	İzmir	,20089	,895
	Gümüşhane	1,02036 (*)	,000
	İzmit	1,24502 (*)	,000
	Şanlıurfa	1,91978 (*)	,000
	Ağrı	2,76901 (*)	,000
İzmir	Gümüşhane	,81948 (*)	,004
	İzmit	1,04414 (*)	,000
	Şanlıurfa	1,71889 (*)	,000
	Ağrı	2,56812 (*)	,000
Gümüşhane	İzmit	,22466	,972
	Şanlıurfa	,89942 (*)	,000
	Ağrı	1,74865 (*)	,000
İzmit	Şanlıurfa	,67476 (*)	,001
	Ağrı	1,52399 (*)	,000
Şanlıurfa	Ağrı	,84923 (*)	,000

* p< 0.05

Tablo incelendiğinde dinlediğini anlamada Kırşehir'in en başarılı il olduğu, diğer illerin ise Osmaniye, İzmir, Gümüşhane, İzmit, Şanlıurfa ve Ağrı olarak sıralandığı görülmektedir. Bu verilere göre İz Bırakanlar metnini dinleyerek anlama durumu açısından en başarılı öğrencilerin olduğu ilin Kırşehir, en başarısız öğrencilerin olduğu ilin ise Ağrı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6
Sevginin Bedeli Metninin Eğitim Hayatının Devam Ettirildiği İllere Göre Dinlenerek Anlaşılma Durumuna İlişkin Scheffe Post Hoc Testi

(I) İl	(J) İl	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Kırşehir	Osmaniye	,21231	892

	İzmir	1,00437 (*)	000
	Gümüşhane	1,08489 (*)	000
	İzmit	1,31121 (*)	000
	Şanlıurfa	2,00580 (*)	000
	Ağrı	2,76887 (*)	000
Osmaniye	İzmir	,79206 (*)	000
	Gümüşhane	,87258 (*)	001
	İzmit	1,09890 (*)	000
	Şanlıurfa	1,79349 (*)	000
	Ağrı	2,55656 (*)	000
İzmir	Gümüşhane	,08052	000
	İzmit	,30684	706
	Şanlıurfa	1,00143 (*)	000
	Ağrı	1,76450 (*)	000
Gümüşhane	İzmit	,22632	971
	Şanlıurfa	,92091 (*)	000
	Ağrı	1,68398 (*)	000
İzmit	Şanlıurfa	,69459 (*)	001
	Ağrı	1,45766 (*)	000
Şanlıurfa	Ağrı	,76307 (*)	001

Tablo incelendiğinde dinlediğini anlamada Kırşehir'in en başarılı il olduğu, diğer illerin ise Osmaniye, İzmir, Gümüşhane, İzmit, Şanlıurfa ve Ağrı olarak sıralandığı görülmektedir. Bu verilere göre Sevginin Bedeli metnini dinleyerek anlama durumu açısından en başarılı öğrencilerin olduğu ilin Kırşehir, en başarısız öğrencilerin olduğu ilin ise Ağrı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak hem hikâye hem de biyografi türündeki metnin dinlenerek anlaşılmasında Kırşehir'in en başarılı, Ağrı'nın en başarısız il olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar genel olarak ilgili illerin ulusal çapta yapılan bazı sınavlardaki başarı durumları ile de uyushmaktadır. 2011 yılında yapılmış olan Lisans Yerleştirme Sınavı sonuçlarına göre Türkçe-Sosyal puanları dikkate alındığında Kırşehir on dokuzuncu sırada yer alırken, Ağrı otuz dördüncü, Matematik-Fen puanlarında Kırşehir birinci, Ağrı yetmiş sekizinci ve Türkçe-Matematik puanları sıralamasında Kırşehir on birinci, Ağrı altmış üçüncü sırada yer almıştır (<http://ygskatsayi.blogcu.com/il-il-lys-siralamasi/8530549>). Bu sonuçlar dinlediğini anlamının akademik başarıda önemli bir etken olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca eğitim seviyesi, meslek, gelir düzeyi, yaşanılan çevre ve sahip olunan sosyal imkânlar gibi sosyoekonomik yapının öğrencilerin dil becerilerini kazanma düzeyleri üzerindeki etkisi

(Winn, 1988) düşünüldüğünde dinlediğini anlamada sosyal çevrenin etkisinin olması ve iller arasında farklılıklar bulunması doğal bir sonuç olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dinlediğini Anlama Durumları

Kız ve erkek öğrencilerin dinlediğini anlama durumları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi uygulanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7						
Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dinlediğini Anlama Durumları						
	Cinsiyet	N	Art. Ort.	Std. Sap.	t	p
İz Bırakanlar	Kız	1016	5,16	2,02	,813	,417
	Erkek	985	5,09	2,11		
Sevginin Bedeli	Kız	1016	5,28	1,97	,414	,679
	Erkek	985	5,24	,92		

Tablonun incelenmesi neticesinde, her iki metinde de, kız ve erkek öğrenciler arasında dinlediğini anlama durumları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($t=.813$, $p>0.05$; $t=.414$, $p>0.05$). Yapılan diğer bir araştırmada da dinlediğini anlama düzeyi açısından cinsiyete dayalı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir (Temur, 2010). Buna rağmen Türkçe dersinin kazandırmak istediği becerilerle ilgili yapılan birçok araştırmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre akademik başarı, tutum vb. açılardan daha başarılı oldukları tespit edilmiştir: Kız öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin tutumlarının, okuduğunu anlama ve akademik başarı puan ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu (Ateş, 2008), kız öğrencilerin okumaya yönelik olarak erkek öğrencilerden daha olumlu tutumlar geliştirdiği ve boş zamanlarında erkeklere göre daha çok kitap okumayı tercih ettiği (Balcı, 2009), altıncı sınıf anlam bilgisi konularında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu (İşcan, 2009) belirlenmiştir. Bu araştırmada cinsiyet değişkenine göre bir farklılığın olmaması örneklemden kaynaklanmış olabilir.

Öğrencilerin Türkçe Dersini Sevme Durumlarına Göre Dinlediğini Anlama Durumları

İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin Türkçe dersini sevip sevmemesine göre dinlediğini anlama durumları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi uygulanmıştır (Tablo 8).

		N	Ort.	S.S.	F	P
İz Bırakanlar	Evet	1536	5,19	2,11	4,687	0,009
	Kısmen	373	4,83	1,86		
	Hayır	92	5,26	2,02		
Sevginin Bedeli	Evet	1536	5,33	1,98	5,519	0,004
	Kısmen	373	4,96	1,81		
	Hayır	92	5,22	1,80		

Tablonun incelenmesi sonucunda, her iki metinde de, öğrencilerin Türkçe dersini sevmesi ile dinlediğini anlaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (F=4.687, p<0.05; F=5.519, p<0.05). Bu farkın hangi sevme durumundaki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Scheffe Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 9 ve 10).

(I) Sevme durumu	(J) Sevme durumu	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Evet	Kısmen	,35640 (*)	,011

* p< 0.05

Tablonun incelenmesi sonucunda dinlediğini anlama başarısı açısından, Türkçe dersini sevme durumuna “Evet” yanıtını veren öğrencilerle “Kısmen” yanıtını veren öğrenciler arasındaki farkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç “Türkçe dersini seviyor musun? ” sorusuna “Evet” yanıtını veren öğrencilerin, “Kısmen” yanıtını veren öğrencilere göre İz Bırakanlar metnini dinleyerek daha iyi anladığı şeklinde yorumlanabilir. Dinlediğini anlama durumunun “Evet” ve “Hayır” cevaplarını verenler arasında farklılaşmasının beklenmesine rağmen, böyle bir farklılaşmanın olmaması “Hayır” cevabını veren öğrencilerin sayısının azlığından kaynaklanabilir.

(I) Sevme durumu	(J) Sevme durumu	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Evet	Kısmen	,37087(*)	,004

* p< 0.05

Tablonun incelenmesi sonucunda dinlediğini anlama başarısı açısından, Türkçe dersini sevme durumuna “Evet” yanıtını veren öğrencilerle “Kısmen” yanıtını veren öğrenciler arasındaki farkların anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç “Türkçe dersini seviyor musun?” sorusuna “Evet” yanıtını veren öğrencilerin, “Kısmen” yanıtını veren öğrencilere göre Sevginin Bedeli metnini dinleyerek daha iyi anladığı şeklinde yorumlanabilir. Dinlediğini anlama durumunun “Evet” ve “Hayır” cevaplarını verenler arasında farklılaşmasının beklenmesine rağmen, böyle bir farklılaşmanın olmaması “Hayır” cevabını veren öğrencilerin sayısının azlığından kaynaklanmış olabilir. Sonuç olarak Türkçe dersini sevmenin dinlediğini anlama üzerinde etkili olduğu ifade edilebilir.

Öğrencilerin Okudukları Kitap Sayısına Göre Dinlediğini Anlama Durumları

Bir yılda okunan kitap sayısının dinlediğini anlamayı etkileyip etkilemediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi uygulanmıştır (Tablo 11).

		N	A. Ort.	S.S.	F	P
İz Bırakanlar	Hiç kitap okumayanlar	35	4,14	1,54		
	1-3 kitap okuyanlar	261	4,67	1,88		
	4-6 kitap okuyanlar	410	4,97	1,99		
	7-10 kitap okuyanlar	502	5,22	2,11	13,224	0,000
	11-15 kitap okuyanlar	468	4,99	2,04		
Sevginin Bedeli	15 kitaptan fazla okuyanlar	325	5,84	2,14		
	Hiç kitap okumayanlar	35	4,74	1,65		
	1-3 kitap okuyanlar	261	4,59	1,83	18,786	0,000
	4-6 kitap okuyanlar	410	5,10	1,87		
	7-10 kitap okuyanlar	502	5,17	1,94		

11-15 kitap okuyanlar	468	5,37	1,97
15 kitaptan fazla okuyanlar	325	6,03	1,84

Tablonun incelenmesi sonucunda, her iki metin dikkate alındığında, bir yılda okunan kitap sayısı ile dinlediğini anlama arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (F=13.224, p<0.05; F=18.786, p<0.05). Bu farkın kaç kitap okuyan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Scheffe Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 12 ve Tablo 13).

Tablo 12
İz Brakanlar Metninin Kitap Okuma Sayısına Göre Dinlenerek Anlaşılma Durumuna İlişkin Scheffe Post Hoc Testi

(I) Kitap sayısı	(J) Kitap sayısı	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
15 kitaptan daha fazla okuyanlar	Hiç kitap okumayanlar	1,69407 (*)	001
	1-3 kitap okuyanlar	1,16259 (*)	000
	4-6 kitap okuyanlar	,87107 (*)	000
	7-10 kitap okuyanlar	,61979 (*)	003
	11-15 kitap okuyanlar	,84333 (*)	000

* p< 0.05

Tablonun incelenmesi sonucunda, kitap okuma sayısına ‘15 kitaptan daha fazla okuyorum.’ yanıtını veren öğrencilerle kitap okuma sayısına “Hiç”, “1-3”, “4-6”, “7-10” ve “11-15” yanıtını veren öğrenciler arasında dinlediğini anlama başarısı açısından anlamlı farklar olduğu görülmektedir.

Tablo 13
Sevginin Bedeli Metninin Kitap Okuma Sayısına Göre Dinlenerek Anlaşılma Durumuna İlişkin Scheffe Post Hoc Testi

(I) Kitap sayısı	(J) Kitap sayısı	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
15 kitaptan daha fazla okuyanlar	Hiç kitap okumayanlar	1,28484 (*)	,013
	1-3 kitap okuyanlar	1,43765 (*)	,000
	4-6 kitap okuyanlar	,93257 (*)	,000
	7-10 kitap okuyanlar	,85638 (*)	,000

11-15 kitap okuyanlar	,65376 (*)	,000
-----------------------	------------	------

* p< 0.05

Tablonun incelenmesi sonucunda, kitap okuma sayısına ‘15 kitaptan daha fazla okuyorum.’ yanıtını veren öğrencilerle kitap okuma sayısına “Hiç”, “1-3”, “4-6”, “7-10” ve “11-15” yanıtını veren öğrenciler arasında dinlediğini anlama başarısı açısından anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar kitap okuyan öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştiği şeklinde yorumlanabilir.

Daha çok okuyan bireylerin dinlediğini anlamada daha başarılı olmaları beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Dinleme ile okuma becerileri arasında bir ilişki olduğu, dinleme becerisinin de okuma becerisi gibi fonoloji, sözdizimi, anlambilim ve metin yapısı gibi aynı bilişsel süreçlerin kontrol edilmesini gerektirdiği ifade edilmiştir (Pearson ve Fielding, 1983).

Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dinlediğini Anlama Durumları

İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin gelir durumuna göre İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerini dinleyerek anlama durumları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi uygulanmıştır (Tablo 14).

Tablo 14
Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dinlediğini Anlama Durumları

		N	A. Ort.	S.S.	F	P
İz Bırakanlar	Çok iyi	194	6,25	2,50		
	İyi	874	5,47	1,99	58,369	0,000
	Orta	802	4,66	1,88		
	Kötü	131	3,98	1,65		
Sevginin Bedeli	Çok iyi	194	6,09	2,17		
	İyi	874	5,56	1,86	44,837	0,000
	Orta	802	4,91	1,85		
	Kötü	131	4,15	1,75		

Tablonun incelenmesi sonucunda öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre her iki metni de dinleyerek anlama durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir

($F=157.170$, $p<0.05$; $F=99.693$, $p<0.05$). Bu farkın hangi gelir düzeyindeki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Scheffe Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 15 ve Tablo 16).

(I) Gelir	(J) Gelir	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Çok iyi	İyi	,78576 (*)	,000
	Orta	1,58799 (*)	,000
	Kötü	2,26784 (*)	,000
İyi	Orta	7,80223 (*)	,000
	Kötü	1,48209 (*)	,000
Orta	Kötü	,67986 (*)	,004

* $p<0.05$

Tablonun incelenmesi sonucunda ailesinin gelir düzeyi en iyi olan öğrencilerin dinlediğini anlamada daha başarılı oldukları ve öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi arttıkça dinlediklerini daha çok anladıkları tespit edilmiştir.

(I) Gelir	(J) Gelir	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Çok iyi	İyi	,52356 (*)	,007
	Orta	1,17990 (*)	,000
	Kötü	1,94259 (*)	,000
İyi	Orta	,65634 (*)	,000
	Kötü	1,41904 (*)	,000
Orta	Kötü	,76269 (*)	,000

* $p<0.05$

Tablonun incelenmesi sonucunda ailesinin gelir düzeyi en iyi olan öğrencilerin dinlediğini anlamada daha başarılı oldukları ve öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi arttıkça dinlediklerini daha çok anladıkları tespit edilmiştir.

Eğitim seviyesi, meslek, gelir düzeyi, yaşanan çevre ve sahip olunan sosyal imkânlar gibi sosyoekonomik yapının öğrencilerin dil becerilerini kazanma düzeyleri üzerindeki olumlu etkisi (Topaloğlu, 2006) düşünüldüğünde dinlediğini anlamada ailenin gelir düzeyinin tesirinin olması doğal bir sonuç olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitimi Alma Durumuna Göre Dinlediğini Anlama Durumları

Okul öncesi eğitimi alma durumuna göre İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerinin dinlenerek anlaşılma durumları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi uygulanmıştır (Tablo 17).

	Okul öncesi eğitim	N	Art. Ort.	S. S.	T	P
İz Bırakanlar	Evet	706	6,05	2,03	15,693	0,000
	Hayır	1290	4,62	1,91		
Sevginin Bedeli	Evet	706	5,83	1,88	10,048	0,000
	Hayır	1290	4,94	1,89		

Tablonun incelenmesi sonucunda okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin her iki metni dinleyerek anlama durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=15.693$, $p<0.05$; $t=10.048$, $p<0.05$). Tablo incelenmeye devam edildiğinde okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerini anlama başarı ortalamasının okul öncesi eğitimi almayan öğrencilerin başarı ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak okul öncesi eğitimin dinlediğini anlama başarısını arttırdığı ifade edilebilir. Yapılan diğer bir araştırmada da okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin dinlediğini anlamada daha başarılı oldukları belirlenmiştir (Arslan, 2009).

Öğrencilerin Evde Demokratik (Kendilerini Rahatlıkla İfade Edebildikleri) Bir Ortam Olup Olmamasına Göre Dinlediğini Anlama Durumları

İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin ebeveynlerin evde demokratik (kendilerini rahatlıkla ifade edebildikleri) bir aile ortamı oluşturup oluşturmadığı düşüncelerine göre İz Bırakanlar ve Sevginin Bedeli metinlerini dinleyerek anlama durumları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi uygulanmıştır (Tablo 18).

		N	Art. Ort.	S. Sapma	F	P
İz Bırakanlar	Evet	1256	5,46	2,06	49,094	0,000
	Kısmen	637	4,62	1,91		
	Hayır	108	4,19	2,21		
Sevginin Bedeli	Evet	1256	5,53	1,88	35,085	0,000
	Kısmen	637	4,80	1,97		
	Hayır	108	4,76	1,95		

Tablonun incelenmesi neticesinde, öğrencilerin anne-babasının evde demokratik (öğrencinin kendini rahatlıkla ifade edebileceği) bir aile ortamı oluşturduğunu düşünme durumuna göre her iki metnin dinlenerek anlaşılması arasındaki farkların anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (F=49.094, p<0.05; F=35.085, p<0.05). Bu farkın hangi ortamdaki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Scheffe Post Hoc testi uygulanmıştır (Tablo 19 ve Tablo 20).

Tablo 19
Demokrasi Değişkenine Göre İz Bırakanlar Metninin Dinlenerek Anlaşılma Durumuna İlişkin Scheffe Post Hoc Testi

(I) Demokratik ortam	(J) Demokratik ortam	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Evet	Kısmen	,84483 (*)	,000
	Hayır	1,26734 (*)	,000

* p< 0.05

Tablonun incelenmesi sonucunda, dinlediğini anlama başarısı açısından, evdeki ortamın demokratik olduğunu belirten öğrencilerle kısmen ve hayır yanıtını veren öğrenciler arasındaki farkların anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara göre evdeki ortamın demokratik olduğunu belirten öğrencilerin, evdeki ortamı “Kısmen” demokratik bulanlarla “Hayır” yanıtını veren öğrencilere göre İz Bırakanlar metnini dinleyerek daha iyi anladıkları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 20
Demokrasi Değişkenine Göre Sevginin Bedeli Metninin Dinlenerek Anlaşılma Durumuna İlişkin Scheffe Post Hoc Testi

(I) Demokratik ortam	(J) Demokratik ortam	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Evet	Kısmen	,73361 (*)	,000
	Hayır	,77498 (*)	,000

* p< 0.05

Tablonun incelenmesi sonucunda dinlediğini anlama başarısı açısından, evdeki ortamın demokratik olduğunu belirten öğrencilerle kısmen ve hayır yanıtını veren öğrenciler arasındaki farkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre evdeki ortamın demokratik olduğunu belirten öğrencilerin, evdeki ortamı “Kısmen” demokratik bulanlarla “Hayır” yanıtını veren öğrencilere göre Sevginin Bedeli metnini dinleyerek daha iyi anladıkları sonucuna ulaşılabilir.

Etkili iletişimin kurulabilmesi için birbirini dinleyen ve dinlediklerine uygun davranışlar gösteren bireylere gereksinim duyulmaktadır (İşeri ve Yılmaz, 1988). Bu durum dikkate alındığında yeterince dinlenen ve söyledikleri dikkate alınan bireylerin dinlediğini anlamada daha başarılı olmaları beklenen bir sonuçtur. Zaten yeterince dinlenen bireylerin özgüvenlerinin geliştiği ve daha başarılı oldukları bilinen bir gerçektir. Çünkü dinleme becerisinin yeterince gelişmemesinden kaynaklanan olumsuz iletişim biçimleri, insanda yetersiz bir öz güvenin gelişimine yol açmaktadır. Dinlenerek anlaşıldığını hisseden kişi kendisi hakkında daha olumlu bir duyguya sahip olarak öz güven kazanır (İzin, 2006). Dolayısıyla anne-babaların ve öğretmenlerin çocuklarına dinleme konusunda iyi örnek olmaları gerektiği düşünülmektedir (Doğan, 2008).

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sonucunda yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama durumlarının düşük düzeyde olduğu veya istenen seviyede olmadığı ve öğrencilerin dinledikleri metinlerle ilgili soruların % 49.4'üne cevap verdikleri, öğrencilerin hikâye türünde yazılmış metni biyografi türündeki metinden dinleyerek daha iyi anladıkları, dinlediğini anlamada iller arasında farklılıklar bulunduğu, Türkçe dersini sevmenin, okunan kitap sayısının, ailenin gelir düzeyinin, okul öncesi eğitimin ve evde demokratik bir ortam olması düşüncesinin dinlediğini anlamada etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, ayrıca, dinlediğini anlamada cinsiyet değişkeni ile ilgili bir anlamlılığın olmadığı da belirlenmiştir.

Çalışmanın verileri dikkate alındığında dinleme eğitiminde yanlış metin türü seçiminin, Türkçe dersini sevmemenin, kitap okumamanın, çocuğun okul öncesi eğitime gönderilmemesinin, ebeveynin veya öğretmenin çocuğu yeterince dinlememesinin bir dinleme engeli olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla dinleme eğitiminde bir araç olarak seçilen metinlerin öğrencilerin ilgilerinin dikkate alınarak seçilmesi, eğitimle ilgili olarak iller arasındaki farklılıkların giderilmesi, çocuğun okul öncesi eğitim kurumlarına gönderilmesi, kitap okuma alışkanlığının kazandırılması, yetişkinlerin çocukları yeterince

dinlemesi ve öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin tutumlarının olumlu olması için çeşitli çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aiken, LR. (1994). *Psychological Testing and Assessment*. Boston: Allyn and Bacon.
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akyol, H. (2008). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Arı, G. (2006). *Dinleme/İzleme Öğretimi*. C. Yıldız (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegema Yayınları.
- Arslan, A. (2009). *Okul Öncesi Eğitimi Almış ve Almamış İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Anlama Eğitimindeki Farklılıklar*, *Ekev Akademi Dergisi*, 40:1-12.
- Ateş, M. (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyleri ile Türkçe Dersine Karşı Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.
- Aydın, G. ve Şahin, A. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Dinleme Farkındalıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Anket Geliştirme*, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9): 454.
- Ayvaşık, HB. (2000). *Kaygı Duyarlılığı İndeksi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*, *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46):43-57.
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Beaverson, G. (1999). *Listen For Success*, *Career World*, 28(2):20-22.
- Brown, KL ve Diğerleri (1981). *Teaching, Speaking and Listening Skills in The Elementary and Secondary School*. Massachusetts State Department of Education, Boston. ED 234 440. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED234440.pdf> adresinden 04.01.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Buğra, T. (1969). *Hikâyeler*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Calp, M. (2005). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- Cihangir, Z. (2004). *Üniversite Öğrencilerine Verilen Etkin Dinleme Becerisi Eğitiminin Dinleme Becerisine Etkisi*, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2):237-251.
- Condrell, J ve Bough, B. (2000). *101 İletişim Yolu*. Çeviren: Aslı Şahin, İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Demirel, Ö ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegama Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Doğan, Y. (2008). *İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinlik Temelli Çalışmaların Etkililiği*, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2):261-286.
- Funk, HD ve Funk, GD. (1989). *Guidelines for Developing Listening Skills*, *The Reading Teacher*, 42(9):660. <http://www.jstor.org/PSS/20200270> adresinden 05.01.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Hagevik, S. (1999). *Just Listening*, *Journal of Environmental Health*, 62(1):46-47. <http://ygskatsayi.blogcu.com/il-il-lys-siralamasi/8530549>, E.T.:25.12.2011.
- Hyslop, N. B. ve Tone B. (1989). *Listening: Are We Teaching It, and If So, How?*. *Business Communication Quarterly*, 52:45-46, (ERIC Document No: 295132),

- [Http://Www.Ericdigests.Org/Pre-928/Listening.Htm](http://Www.Ericdigests.Org/Pre-928/Listening.Htm) adresinden 06.01.2012 tarihinde edinilmiştir.
- İşcan, A. (2009). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Anlam Bilgisi İle İlgili Başarı Durumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Erzurum Örnekleme). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- İşeri, K ve Yılmaz, İ. (1988). Dinleme Edimine İlişkin Etkinliklerin Değerlendirilmesi, *Dil Dergisi*, 139:22.
- Iwankovitsch, R. (2001). The Importance of Listening, *Language Arts, Journal of Michigan*, 17(2):5.
- İzin, N. (2006). Dil Becerilerinin Gelişiminde Öz Güven. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Johnson, KO. (1951). The Effect of Classroom Training Upon Listening Comprehension, *the Journal of Communication*, 1:58.
- Karadüz, A. (2010). Türkçe ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 29(2): 39-55.
- Karasar, N. (1998). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lundsteen, SW. (1971). Listening It's Impact On Reading and the Other Language Arts. USA: National Council of Teachers of English. [Http://Www.Eric.Ed.Gov/PDFS/ED078420.Pdf](http://Www.Eric.Ed.Gov/PDFS/ED078420.Pdf) adresinden 25.01.2011 tarihinde edinilmiştir.
- Mead, NA ve Rubin DL. (1985). Assessing Listening and Speaking Skills. ERIC Digest, ED 263626. [Http://Webcache.Googleusercontent.Com/Search?Q=Cache:Http://Www.Ericdigests.Org/Pre-923/Speaking.Htm](http://Webcache.Googleusercontent.Com/Search?Q=Cache:Http://Www.Ericdigests.Org/Pre-923/Speaking.Htm) adresinden 04.01.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Osada, N. (2004). Listening Comprehension Research: A Brief Review of The Past Thirty Years, *Dialogue*, 3:53-66.
- Özbay, M. (2009). Anlama Teknikleri II Dinleme Eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.
- Pearson, PD ve Fielding, L (1983). Instructional Implications of Listening Comprehension Research. University of Illinois at Urbana-Champaign, Center for the Study of Reading. USA. [Http://Www.Eric.Ed.Gov/PDFS/ED227464.Pdf](http://Www.Eric.Ed.Gov/PDFS/ED227464.Pdf) adresinden 06.01.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Sever, S., Kaya, Z ve Aslan C. (2006). Etkinliklerle Türkçe Öğretimi. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Temur, T. (2010). Dinleme Metinlerinden Önce ve Sonra Sorulan Soruların Üniversite Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Beceri Düzeyine Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29:303-319.
- Topaloğlu, Ç. (2006). Bolu İli Merkez İlçesinde Sosyoekonomik Yönden Farklı Düzeylerde Bulunan 8. Sınıf Öğrencilerinin Dil Becerilerini Kazanma Düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bölümü, Bolu.
- Umagan, S. (2007). Dinleme Eğitimi. A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.), İlköğretimde Türkçe Öğretimi. Ankara: Pegem Yayınları.
- Winn, DD. (1988). Developing Listening Skills as a Part of the Curriculum, *Reading Teacher*, 42(2):144. [Http://Www.Jstor.Org/Pss/20200040](http://Www.Jstor.Org/Pss/20200040) adresinden 03.01.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- Yalçın, A. (2006). Türkçe Öğretim Yöntemleri. Ankara: Akçağ Yayınları.